

Razvoj : pod koju cijenu?

Zelena Istra, Pravo na grad, Zelena akcija, Heinrich Boell Stiftung, Društvo arhitekata Istre i Arhitektonski fakultet Zagreb zajednički su organizirali od 3. do 12. lipnja 2011. niz javnih razgovora i izložbu u Puli pod zajedničkim nazivom "RAZVOJ: POD KOJU CIJENU?"

Tribina "Varšavka, Muzil, Srđ, Marjan: tko je sljedeći?"

U Galeriji Cvajner u Puli je 3. lipnja 2011. organizirana tribina "Varšavka, Muzil, Srđ, Marjan: tko je sljedeći?" na kojoj su sudjelovali aktivisti u inicijativama i kampanjama za Varšavku, Muzil, Srđ, Ma-

rjan i Oštricu u Šibeniku. Povod okupljanju sve je izraženija agresija na prostor putem ubrzane privatizacije odnosno gubitka javnog prostora i pretjerana izgradnja u priobalju. Najprije Zagreb, a zatim gotovo istovremeno i svi veći gradovi na obali, probudili su se i pružili otpor takvim procesima raskrinkavajući grabež koja se krije iza fraza o potrebama razvoja. Ali raskrinkavajući i korumpiranost i nesposobnost uprave koja nije u stanju po-

krenuti bilo kakvu gospodarsku aktivnost osim rasprodaje zemljišta i "čudotvornog" golf & apartmani modela razvoja. Novinarica Marina Kelava vrlo je dobro opisala taj problem sažimajući ga kao "bezgraničnu pohlepu koja je ispunila ograničene umove hrvatskih političa-

ra". Razlog okupljanja u Puli je i potreba za razmjenu znanja i iskustava, objedinjavanjem napora, za osnaživanjem i razvijanjem novih djelotvornijih modela djelovanja. Na tribini su sudjelovali Teodor Celakoski iz Prava na grad, Jagoda Munić iz Zelene akcije, Đuro Capor iz inicijative Srđ je naš, Emil Jurcan iz Inicijative građana za Muzil i Vladimir Lay, sociolog istraživač iz Instituta Ivo Pilar. U Pulu su doputovali i drugi aktivisti iz organizacija i inicijativa iz cijele Hrvatske. Tribinu je moderirala Dušica Rađojić iz Zelene Istre.

Jagoda Munić objasnila je proces nestajanja javnih prostora u privatnim džepovima. Taj se proces mora najprije omogućiti i legalizirati što se čini putem donošenja Zakona o igralištima za golf, prikladnih izmjena Zakona o poljoprivrednom zemljištu i izmjena Zakona o prostornom uređenju i gradnji. Tim je izmjenama npr. omogućena prenamjena osobito vrijednog poljoprivrednog zemljišta u građevinsko po deset puta manjim cijenama dok je prenamjena za potrebe golfa oslobođena plaćanja te naknade. Izmjenama Zakona o prostornom uređenju i gradnji omogućava se etažiranje turističkih zgrada tj. pojedinačna prodaja apartmana u turističkim naseljima, što je dosad bilo zabranjeno.

Jurica Pavičić, novinar i pisac, 2007.

godine pisao je o zagrebačkoj građanskoj inicijativi: "Kao Splitski i Dalmatinac ne zavidim Zagrebu ni na japanskim restoranima, ni na šoping galerijama, ni na dvadeset kazališta. Zavidim im samo što imaju građansku svjesnu mladost". **Teodor Celakoski** opisao je povijest zbivanja u Zagrebu oko Cvjetnog trga i Varšavske ulice i opisao zajednički nazivnik zbivanja koja su nakon toga uslijedila u Puli, Dubrovniku, Splitu i Šibeniku. Na pitanje o malom broju onih koji su problema svjesni te još manjem broja onih koji su se za neku ozbiljniju promjenu spremni praktično zauzeti, Celakoski je opisao moguće načine unapređenja djelovanja putem novih organizacijskih formi i taktika. Nakon Zagreba val otpora se prelio na obalu: Pula, Dubrovnik, Split. Tri grada probudila su se gotovo istovremeno. Ljudi su se počeli organizirati da bi zaštitili ono zajedničko dragocjeno. **Đuro Capor** opisao je pokušaj otimanja Srđa, gdje je zbog planiranog predimenzioniranog apartmanskog naselja i golfa potrebno uložiti 600-800 milijuna kuna da se dovede voda i struja, što će naravno ići na trošak građana. Trošak građanima, profit investitorima.

I u Šibeniku je pružen otpor i formiran Šibenski građanski forum kako bi se stalo na put apartmanizaciji masovnih razmjera i golf igralištu na velikom nenaseljenom poluotoku

Oštrica, o čemu je pričao arhitekt **Zoran Popović**.

Emil Jurcan govorio je o tome što građani mogu učiniti kako bi se suprotstavili prostornom planiranju bez uključivanja građana te predstavio novi broj novina "Otvoreni Muzil". Inicijativa za Muzil ovaj je broj posvetila inicijativama koje su se formirale s ciljem zaštite i protiv privatizacije javnih prostora, solidarisirajući se s građanima Splita, Dubrovnika, Šibenika i Zagreba.

4. broj "Otvorenog Muzila" s izvršnim člancima Jurice Pavičića i Marine Kelava dostupan je ovdje: [http://www.h-](http://www.h-alter.org/files/repository/document/2011/06/04_otvorenimuzil.pdf)

[alter.org/files/repository/document/2011/06/04_otvorenimuzil.pdf](http://www.h-alter.org/files/repository/document/2011/06/04_otvorenimuzil.pdf)

Vladimir Lay, koautor knjige Zeleno-plava Hrvatska koja govori o održivom razvoju, ekološkom i okolišnom bogatstvu i raskoši hrvatske obale te o rastakanju njenih identitetskih značajki komentirao je procese o kojima je bilo govora na tribini.

Aktivisti su dali izvrstan presjek situacije u Hrvatskoj, zaključivši da je svugdje na djelu pogodovanje investitorima i izbjegavanje uključivanja građana, prekomjerno iskorištavanje resursa, štete za proračun da bi se servisirao privatni investitor i narušavanje kvalitete života lokalnoj zajednici.

Arhitektonska izložba "Muzil sutra"

U večernjim je satima u MMC Luka u Puli u organizaciji Društva arhitekata Istre i Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu otvorena arhitektonska izložba „MUZIL SUTRA“. Izložba prikazuje niz mogućih rješenja za poluotok Muzil i njegovo buduće javno korištenje. Radove su u posljednje dvije godine izradili studenti i stručnjaci s Arhitektonskih fakulteta u Zagrebu i Madridu. Tih 40 radova odnosno različitih mogućnosti korištenja Muzila novi su zamah u razvijanju javne rasprave o poželjnoj budućnosti našeg Muzila.

Okrugli stol "Brijuni rivijera: pod koju cijenu?"

U subotu 4. lipnja u prijepodnevnim satima u MMC Luka održan je okrugli stol pod naslovom "Brijuni rivijera: pod koju cijenu?". Sudionici okruglog stola bili su ekonomist dr. Vladimir Cvijanović s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, mr. Mirko Petrić sa Sveučilišta u Zadru, te Kruno Kardov s Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Govorili su o društvenim, ekonomskim i okolišnim posljedicama projekta Brijuni rivijera. Pozvan je bio i direktor tvrtke Brijuni rivijera d.o.o., no ispričao se drugim obavezama te delegirao i potvrdio dolazak zamjenika, Marka Milotića koji se, međutim, nije pojavio. Tribinu je moderirao dr. Vladimir Lay, sociolog i istraživač s instituta Ivo Pilar.

Dr. Vladimir Cvijanović istaknuo je da, premda se taj projekt tako dugo planira te je najavljeno skoro raspisivanje natječaja za davanje velikih područja u koncesiju na 66 godina, nedostaju bilo kakvi podaci za procjenu njegovog učinka. Budući da nema podataka iz kojih bi se mogli izvući učinci, podaci se, kao i u slučaju drugih "razvojnih" projekata na hrvatskoj obali - izmišljaju. Najčešće se radi o izmišljenoj brojci novih radnih mjesta. Ne čini se ništa da bi se kontrolirala šteta. Mnoga su otvorena pitanja i potencijalne opasnosti tog projekta: gradnja cjelokupne infrastrukture

potrebne za nova turistička naselja past će na teret poreznih obveznika, mogućnost socijalne apsorpcije pridošlih radnika ostaje nepoznanića, potpuno je zanemarena komponenta kulturnog i društvenog razvoja. Pozivanje na održivost projekta nije moguće ako se ne ispituju kriteriji održivosti poput ekonomskih (zaposlenost, rast dohotka po glavi stanovnika...), ekoloških (mijenjanje prirodnog okoliša, potrošnja resursa...) i društvenih (participacija građana u procesu odlučivanja o projektu, utjecaj projekta na društveni život...). Da bi sa sigurnošću mogli govoriti o održivosti nekog projekta, trebali bi pratiti indikatore za navedene kriterije, što se ne radi. Dr. Cvijanović je upozorio, osim toga, i na druge manjkavosti i greške projekata poput Brijuni rivijere: ekonomski se rast ne može bazirati samo na turizmu koji je sezonske prirode (nije uspelo ni Grčkoj ni Španjolskoj); osim toga, u tijeku je proces "konobarizacije" Hrvatske odnosno mijenjanje kompetencija radnika sa znanja potrebnih za industriju na znanja potrebna za turizam, iz čega povratak na industrijsko znanje više neće biti moguć.

Mr. Mirko Petrić problem projekta Brijuni rivijera uočio je u potpunom isključivanju lokalne zajednice iz odlučivanja. Radi se o oduzimanju osnovnog potencijala za ra-

zvoj grada - prostora, koji će poslužiti nečijem tuđem profitu. Pojasnio je kako bi razvoj trebao podrazumijevati razvoj lokalnih potencijala, a pogodnosti projekta Brijuni rivijera i način na koji se planira privući će investitore potpuno nezainteresirane za lokalnu zajednicu. Osim toga, njima će ostati u potpunosti nepoznat *genius loci* - duh mjesta. Složio se stoga da s predloženom zamjenom termina investitori u špekulanti. Investitor bi trebao biti ulagač u razvoj lokalne zajednice i dijeliti s njom sudbinu. Špekulanti koji će doći u Pulu potrošit će resurs koji im se tako velikodušno nudi, zaraditi na njemu i onda otići. Teritorij u tom kontekstu postaje kolonijalni pojam, a resortizacija ključna za oduzimanje resursa lokalnoj zajednici. Kad je o Muzilu riječ, Petrić podsjeća da se radi o velikom poluotoku istrgnutom iz imaginacije stanovnika grada. I ne samo on: Pula ima 40 km obale, a jedna trećina, bivše vojne zone, je izvan imaginacije građana. Radi se o prostorima koji prostorno pripadaju gradu, ali ne i funkcionalno.

Leonid Zuban, predsjednik Društva arhitekata Istre nadovezao se na to i govorio o stvaranju socijalnog i prostornog diskontinuiteta u gradu i nužnosti osiguranja kontinuiteta društvenih aktivnosti na cijelom obalnom području pulskog zaljeva. Na taj bi se način s vreme-

nom i Štinjan povezao s gradom.

Dr. Vladimir Lay, moderator, zaključio je da je količina uma u svijetu manja od količine pohlepe te podsjetio na latinsku izreku *Iura vigilantibus scripta sunt* - pravo je napisano za budne ili tko ne vodi brigu o svojim pravima može ih izgubiti.

Rasprava "Razvoj u Istri: koju cijenu plaća okoliš?"

U raspravi održanoj 4. lipnja u MMC Luka sudjelovao je dr. Lucijan Mohorović, predstavnik Hrvatskog društva za zdravstvenu ekologiju, predstavnici Ladonje Bruno Nefat i Maurizio Licul, predstavnicica Zelene Istre Dušica Radojčić, Akcije mladih Božena Sučić i stranke Zelenih u Berlinskom senatu Jasenka Vilibrandt. Predstavnici IDS-a nisu se odazvali pozivu. Tema su bile takozvane razvojne investicije - energetske i industrijske pogoni na području Istre i njihov utjecaj na okoliš. Među najupečatljivijim izlaganjima bilo je ono dr. Mohorovića koji je nedavno dobio i svjetsko priznanje za rad kojim je dokazao štetnost po zdravlje emisija termoelektrane Plomin i Božene Sučić koja je dojmljivo opisala poteškoće života u blizini tvornice kamene vune Rockwool i nepar nadežnih.

Tribina "Prostorna problematika na Jadranu i uloga struke" (vijest prenesena s internetskih stranica Društva arhitekata Istre)

U subotu, 11. lipnja je u MMC Luka održana tribina pod nazivom "Prostorna problematika na Jadranu i uloga struke". Prisutni arhitekti Ivona Ivčević iz Šibenika, Idis Turato iz Rijeke i Leonid Zuban iz Pule te Dinko Peračić koji je putem Skypea sudjelovao iz Splita raspravili su o trenutnim problemima u svojim gradovima - poluotoku Oštrici u Šibeniku, Marjanu u Splitu, Delti i lučkim prostorima u Rijeci,

Muzilu i vojnim zonama u Puli, a spomenut je i slučaj visoravni Srđ u Dubrovniku. Struka se u tim gradovima vezano uz spomenute probleme postavila specifično ovisno o lokalnim društveno političkim situacijama pa je tako Peračić opisao javni istup grupe arhitekata iz splitskog društva revoltiranih klijentističkim odnosom te institucije prema gradskoj upravi, Turato je govorio o dobroj suradnji društva i Grada u situacijama u kojima su zajedno suprotstavljeni državnoj prostornoj politici, a govorilo se i o dubrovačkom primjeru gdje društvo arhitekata surađuje sa građanskom inicijativom "Srđ je naš" u borbi protiv gradskih planova. Osim odno-

sa struke prema javnim ustanovama i građanskim inicijativama spomenuta je i institucija Arhitektonskog fakulteta u Splitu kao moguće mjesto istraživanja i preispitivanja trenutnih problema koji vladaju u jadranskim gradovima, a riječ je prvenstveno o prodiranju ekskluzivnih turistički resorta u urbani okoliš. Stoga je zaključak tribine bio da je temeljno pitanje koje si struka na Jadranu postavlja "Želimo li grad ili resort?". Naime, ta dva pojma su u svojoj suštini toliko suprotstavljena jedan drugome da ne omogućavaju međusoban suživot već uništavaju jedan drugoga. Metode u angažiranju na tom polju struka nalazi, ovisno o situaciji, u rastućem broju ne-

formalnih inicijativa građana, javnim ustanovama i/ili unutar sveučilišta, a sama struktura društva arhitekata kao udruge je prepoznata kao najbolje mjesto spajanja i kombiniranja tih metoda.

Audio snimka tribine dostupna je ovdje:

http://www.dai-sai.hr/fileshare/20110611_uloga%20struke%20na%20jadraniu.mp3
Financijsku podršku organizaciji navedenih događanja dala je Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva i fondacija Heinrich Boell Stiftung.

Dušica Radojčić

Zelena Istra na Festivalu samoniklog i ljekovitog bilja u Vodnjanu

21. i 22. svibnja na glavnom vodnjanskom trgu održan je 2. Festival samoniklog i ljekovitog bilja na kojem je, uz proizvođače maslinovog ulja, meda, sira, lavande, cvijeća i različitih kozmetičkih i prehrambenih proizvoda s dodatkom bilja, sudjelovala i Zelena Istra izloživši svoje edukacijske i promotivne materijale. Najviše interesa posjetitelji su pokazali za kampanju "Plastično nije fantastično" složivši se s prevelikom upotrebom plastičnih vrećica.

Barbara Mikac

Zelena Istra na Eco&fun danu u Brtonigli

U Brtonigli je 10. svibnja 2011. organiziran Eco&fun dan na kojem su sudjelovala djeca iz vrtića i osno-

vnih škola. U prvom dijelu programa aktivistice Zelene Istre održale su radionicu o selektivnom priku-

pljanju otpada, a potom i je uslijedilo natjecanje "Brzo da se škovace bace" u kojem su i djeca najmlađe

dobi pokazala dobro poznavanje i razlikovanje raznog otpada.

Iva Rukavina i Irena Burba

U mjesecu svibnju primili smo 21 poziv građana na Zeleni telefon od toga : otpad 8, zelenilo 6, razno 5, zračenje 1, životinje 1.

Uspješno sanirano divlje odlagalište otpada u Marčani

Kao što smo već više puta pisali, često dobijamo prijave o divljim odlagalištima otpada. Praksa pokazuje da saniranje divljih odlagališta otpada najčešće ide vrlo sporo. Zato smo se iznenadili kada smo od Općine Marčana dobili obavijest da su na temelju naše prijave divljeg odlagališta u Pinezićima u roku mjesec dana sanirali divlji deponij te nas obavijestili o tome. Kako kažu u dopisu: "Radi se o lokaciji posto-

jećeg divljeg odlagališta koje je sanirano prije nekoliko godina, a izvjesno je da otpad tamo u najvećem dijelu odlažu stanovnici naselja Pinezići, međutim počinitelji do sada nisu zatečeni na djelu". Općina Marčana je uklonila otpad s navedenog odlagališta te postavila natpis o zabrani odlaganja otpada. Vidjet ćemo da li će mještani ovoga puta odustati od bacanja otpada u svom "dvorištu".

Začavljena stabla na Puntii

Građani su nam prijavili oštećenje drvoreda prilikom izvođenja radova izgradnje prelivne građevine kod Veterinarske stanice u Puli u sklopu izgradnje Šijanskog kolektora. Naime, **zaštitna ograda, tj. mreža čavlima je i daskama bila zakucana za stabla!** Na taj način nepovratno je oštećeno više od šest stabala. Prema Odluci o komuna-

lnom redu Grada Pule, članku 25.: (1) "Ukoliko investitor ili izvođač građevinskih radova prilikom izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih objekata te postavljanja naprave, uređaja i instalacija, uništi ili ošteti postojeću javnu zelenu površinu i ne vrati je o svom trošku u prvobitno stanje, obavezan je nadoknaditi puni iznos troškova za vra-

ćanje oštećene i uništene zelene površine u prvobitno stanje. Otklanjanje oštećenja i ponovno uređenje javne zelene površine obavlja javnopravno tijelo nadležno za poslove komunalnog održavanja na teret investitora." Također se navodi da se šteta na stablima određuje procjenom sukladno kriterijima za procjenu koje donosi javnopravno ti-

jelo nadležno za poslove zaštite okoliša. Nakon naše reakcije, istoga dana čavli su uklonjeni no, ono što je najgore je da je šteta napravljena u projektu koji provodi gradsko poduzeće Pula Herculanea

d.o.o. i Grad Pula koji bi trebali biti uzor drugim investitorima i građanima te poštovati vlastitu Odluku o komunalnom redu te primjerom pokazati kako se čuva gradsko zelenilo.

Zatrpana Lucina jama

Dobili smo prijavu građana na Zeleni telefon u vezi odlaganja građevinskog i drugog otpada u i oko speleološkog objekta "Lucina jama" u Vodnjanu. Kontaktirali smo i Speleološku udruhu "Pula" koja nam je poslala fotografije unutrašnjosti jame za koju kažu da je puna svakakvog pa i opasnog otpada. Prije mjesec dana Odsjek za protueksplozije PU Istarske je u suradnji sa Speleološkom udrugom "Pula" iz te jame uklonio i eksplozivna sredstva. Svi speleološki objekti u Hrvatskoj zaštićeni su Zakonom o zaštiti prirode, a onima na području Istarske županije upravlja Javna ustanova Natura Histrica. Uredbom

o proglašenju ekološke mreže utvrđeno je da su svi speleološki objekti dio nacionalne ekološke mreže. Slučaj smo prijavili Gradu Vodnja-

nu i Inspekciji zaštite prirode.

Irena Burba

Impressum:

Udruga Zelena Istra, Gajeva 3, Pula
tel./fax. 052/ 506 065; website: www.zelena-istra.hr
e-mail: udruga-zelena-istra@pu.t-com.hr

Digitalnu verziju mjesečnika ZInfo dostavljamo svim članovima i članicama Zelene Istre i svim jedinicama lokalne uprave u Istarskoj županiji, a tiskanu verziju dostavljamo poštom članovima i članicama udruge koji nemaju pristup internetu. Tiskanu verziju možete pronaći početkom svakog mjeseca u pulskoj Gradskoj knjižnici i čitaonici i Čitaonici kluba umirovljenika. Arhivu ZInfo-a od 2006. godine pohranjujemo na internetskim stranicama udruge <http://www.zelena-istra.hr/zinfo/>. Ukoliko želite da i vama dostavljamo mjesečnik putem e-maila, javite nam na telefon 052/506 065 ili se prijavite direktno na našim internet stranicama. Također, ukoliko iz nekog razloga želite prestati primati ZInfo na svoju e-mail ili kućnu adresu, molimo Vas da nas o tome obavijestite.